

Cetatea dacică Bănița(jud.Hunedoara)

de Conf. univ. dr. George V Grigore

Cetatea Dacică de la Bănița este una dintre cele șase fortărețe dacice din Munții Orăștiei (celelalte fiind Sarmizegetusa Regia, Costești, Piatra Roșie, Blidaru și Căpâlna) și este situată în localitatea Bănița, județul Hunedoara, la aproximativ 11 km de municipiul Petroșani. Locul este cunoscut ca *Piatra Cetății* sau *Cetatea de pe Dealul Bolii*. Fortificațiile de pe stânci aproape imposibil de cucerite datează din timpul lui Burebista, rege al geto-dacilor (82 -44 î.Hr), întemeietorul statului dac. A fost refăcută sub regele Decebal (regele Daciei, 87-106 d.Hr) și distrusă în timpul războaielor daco-romane (101-102 d.Hr). Fortificațiile cuprind construcții cu scop militar: ziduri de incintă, turnuri, platforme de luptă, val de apărare. Sarcina cetății era de a bloca accesul spre Sarmizegetusa Regia, dinspre sud. În incinta cetății a fost construit un turn de veghe, care înlesnea o observație satisfăcătoare a zonei. Aici au fost descoperite două ziduri, în stil murus dacicus, de mari dimensiuni. În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, Téglás Gábor amintește de cetatea amplasată pe Dealul Bolii. Potrivit pasionatului arheolog transilvănean, cetatea a fost grav afectată de construirea căii ferate dintre Simeria și Petroșani, în perioada 1868 -1869. Atunci au fost dislocate din ziduri numeroase blocuri de calcar și au dispărut mai multe dintre terasele de la poalele dealului. Cercetările arheologice sistematice s-au desfășurat aici doar pentru o scurtă perioadă, în anii 1960-1961. În prezent, accesul extrem de dificil spre vestigii îngreunează reluarea cercetărilor. Cetatea deținea un sistem de apărare bine pus la punct și în același timp original - zidurile

de incintă, turnurile și platformele pentru luptă corp la corp se eșalonează în trepte. Intrarea în cetate se făcea prin zona de nord - est, acesta fiind marcată de poartă și o scară cu lungimea de 4,50 m. Scara are trepte din piatră calcaroasă și este delimitată de ziduri marginale, cu rol de balustradă din andezit. Interiorul este organizat pe terase care cuprind spațiile de apărare și cele de locuit. Excesul de apă pluvială era drenat de cele două canale tăiate în piatră, situate pe laturile de sud și vest ale incintei. În afară de cetate a fost descoperit un sanctuar de tip aliniament. Pierderea acestei cetăți a permis armatei romane să avanseze pe drumul către capitala regatului, Sarmizegetusa Regia.

Această așezare ridicată pe stânci, de unde dăci vechea peșteră în jurul Văii Jiului și ale Munților Parâng și Șureanu, nu are nici drum de acces, nici indicatoare turistice, cu excepția unui panou așezat pe marginea Drumului Național 66, la circa doi kilometri de ea. Ce mai accesibilă potecă spre vârful ocupat de ruinele misterioase este edificiul de găsit, iar ce mai mulțidintre cei care vor să o viziteze trebuie să se mulțumească doar să admire, de la poalele ei, stâncă masivă pe care aceasta a fost ridicată în urmă cu peste două milenii. Cetatea Băniței a fost construită la o altitudine de peste 900 de metri, pe creasta înconjurată de pâraurile Bănița și Jupâneasa, de linia ferată Simeria – Petroșani și de șoseaua europeană Hațeg – Petroșani. Ultimei doi kilometri ai traseului spre așezarea antică încep de la intersecția DN 66 cu un drum local spre Peștera Bolii. La câteva sute de metri, drumul se intersectează cu calea ferată Simeria Petroșani. De acolo, călătorii pornesc pe jos, pe calea ferată, spre Simeria, traversează un mic canion și ajung în vecinătatea unui tunel de cale ferată și a podului peste pâraul Bănița. Din locul de pe malul apei marcat cu o cruce, cei care vor să viziteze cetatea urcă printr-o mică livadă,

pe pantaceama blândă a Dealului Bolii. Câțiva copaci marcați cu bulineroși și săgeți oferă semnele unui traseu improvizat, care îi ajută petriștii să nu rămână izolați pe pereții stâncii lor sau să se accidenteze. O cărare abruptă se distinge în pădure, iar după circa o jumătate de oră de urcuș dificil, cetatea își primește oaspeții. Câteva ziduri și dărâmături, dificil de cercetat, bucăți din vechile ruine prăvălite printre trunchiuri și rădăcini și un platou umbrit de copaci au mairămas din Cetatea Bănița. Arheologii au constatat că la poalele ei exista o așezare civilă, ale căror ruine au fost distruse în mare parte la sfârșitul secolului al XIX-lea, când a fost construită calea ferată. Cei care ajung pe culme pot vedea priveliștile mai estuoase ale Munților Parâng și Retezat, ținuturile din Valea Jiului, Țara Hațegului și crestele pe care momărlanii și-au făcut case și fânețe. La poalele cetății Bănița se află Peștera Bolii, una dintre marile atracții turistice din vestul țării. În cazul fortificației studiate, afectarea sitului în secolul al XIX-lea și durata redusă a săpăturilor arheologice au împiedicat identificarea unor construcții sau amenajări civile. Atenția cercetătorilor s-a îndreptat în special spre construcțiile cu rol militar. Totuși, unele obiecte arată existența unor ateliere. Astfel, de la Bănița provin mai multe tipare din lut și gresie, folosite probabil pentru turnarea unor piese din bronz, un creuzet și o nicovală de bijutier. Un alt atelier, de data aceasta de fierărie, a funcționat, se pare, la baza dealului. Materialele arheologice descoperite aici sunt reprezentate, cu precădere, de fragmentele ceramice provenite de la vase de mici dimensiuni, precum cești sau căni, dar și de la chiupuri, vase destinate păstrării proviziilor. Sunt prezente și piesele din fier, de la materialele de construcție până la unelte și arme, dar într-o cantitate mult mai redusă în comparație cu alte cetăți din Munții Orăștiei. În cuprinsul cetății sau în apropierea sa au fost găsite și obiecte din metal prețios, precum o brățară și o fibulă

din argint, monede etc. Parte din materialele colectate și restaurate pot fi văzute în cadrul *Muzeului Civilizației Dacice și Romane* din Deva.

Cetatea dacică de la Bănița, un adevărat cuib de vulturi, se numără printre cele mai inaccesibile monumente istorice din țară, deși este inclusă în patrimoniul UNESCO.

